

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl soudcem Mgr. Kamilem Tojnerem v právní věci

žalobkyně: **K. M.,**
bytem X,
zastoupené JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem,
sídlem Mánesova 48, Praha 2,

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,**
sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2,

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2024, č. j. MPSV-2024/162599-911,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2024, č. j. MPSV-2024/162599-911, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení **3 146 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího právního zástupce.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo změněno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky pro hlavní město Prahu ze dne 22. 11. 2023, č. j. 78834/2023/AAH, tak, že příspěvek na péči byl snížen z 13 900 Kč na 6 600 Kč měsíčně od prosince 2023, od února 2024 náleží příspěvek na péči ve výši 4 400 Kč měsíčně, od července 2024 činí příspěvek na péči 4 900 Kč měsíčně, neboť od 1.1.2022 do 4.1.2024 žalobkyně nezvládla 4 základní životní potřeby (orientace, komunikace, péče o zdraví, osobní aktivity) a od roku 5. 1..2024 nezvládala 5 základních životních potřeb (orientace, komunikace, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost).
2. Žalobkyně uvedla, že se závěrem žalovaného nesouhlasí. Žalovaným dostatečně nepřezkoumal skutkový stav a došel k nesprávným závěrům. Rozhodnutí správních orgánů jsou dle žalobkyně nezákonná. Žalobkyně má za to, že naplňuje zákonné podmínky pro přiznání IV. stupně závislosti, protože splňuje podmínku, že není schopna zvládat až devět základních životních potřeb. Rozhodnutí o snížení příspěvku na péči představuje zásah do veřejně subjektivních práv žalobkyně, zejména práva na přiměřenou životní úroveň a sociální ochranu, a to zejména ve smyslu čl. 28 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, jakož i do jejího práva na nezávislý způsob života a zapojení do společnosti ve smyslu čl. 19 téže úmluvy. V důsledku snížení příspěvku na péči je žalobkyně ohrožena tím, že nebude schopna uhradit náklady na podporu a péči, a tím je ohrožena její nezávislost, tedy schopnost vést nezávislý život na rovném základě s lidmi bez zdravotního znevýhodnění. Došlo i k porušení práv z důvodu nevypořádání se s argumenty žalobkyně a s nesprávným vyhodnocením zjištěného skutkového stavu, resp. nedostatečným zdůvodněním odlišného rozhodnutí. Správní orgány porušily § 2 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), protože nepostupovaly v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením, § 2 odst. 4 správního řádu, přijaté řešení není v souladu s veřejným zájmem, rozhodnutí neodpovídá okolnostem případu, § 3 správního řádu, správní orgán dostatečně nezjistil skutkový stav věci.
3. Žalobkyně má lehké mentální znevýhodnění s poruchou chování vyžadující pozornost, infantilním autismem, ADHD, vývojovou dysfázií a noční inkontinencí. Diagnóza PAS z uvedených znevýhodnění ovlivňuje každodenní život žalobkyně nejvíce. Žalobkyně vyžaduje celodenní péči a pomoc, není schopna se sama o sebe postarat. Obecně je mentálně a zralostně na úrovni dítěte. Pečuje o ni její matka, která z důvodu nepřetržité péče nemůže vykonávat své zaměstnání. Zdravotní znevýhodnění žalobkyně zásadně omezuje její funkční schopnosti nutné pro zvládání základních životních potřeb. Co se týče potřeby mobility, žalobkyně se pohybuje vždy s doprovodem, a to i po známých trasách, samostatného pohybu není schopna, nerozumí pravidlům silničního provozu, nedokáže se orientovat v budovách, pohyb ve větším davu způsobuje nepředvídatelné chování. Tato omezení jsou dána nejen fyzickými limity, ale především poruchou autistického spektra (PAS) a projevy, které jsou s touto poruchou spojeny. Žalobkyně má výrazně narušeno zpracovávání informací, nedokáže se sama orientovat v místě ani v sociálním prostředí. Nezvládá kontakt s cizími lidmi, nerozumí sociálním situacím, její reakce jsou nevyzpytatelné. V důsledku PAS se objevuje také agresivní chování. Co se týče stravování, je nutný dohled další osoby, žalobkyně není schopna samostatně ohlídat základní stravovací potřeby ani pitný režim. Je

nutné hlídat, aby dodržovala pravidelný příjem tekutin i potravin. Vzhledem k diagnóze PAS má stravovací i pitný režim žalobkyně svá specifika a rituály, ať už se jedná o konkrétní vybrané nápoje a potraviny nebo způsob servírování. Obecně má velmi malý repertoár potravin, které jí. Odmítá jíst na jiném místě než ve svém pokoji a potraviny si tam sama obvykle nezvládne donést. Pokud je k dispozici nějaké jídlo, které jí chutná, není schopná nechat si nějakou část na další den, vše chce sníst ihned. Žalobkyně samostatně nezvládá tělesnou hygienu, k provedení běžných hygienických úkonů potřebuje dopomoc další osoby. Není schopna si ohlídat tyto potřeby v rámci denního režimu. Tělesnou hygienu zajišťuje pečující osoba (matka), zejména se jedná o mytí, sušení, péči o vlasy, zuby. Žalobkyně má stanovenou diagnózu noční inkontinence a dyskoordinace močení. V důsledku toho musí užívat inkontinenční pomůcky (na noc nosí pleny, které si však sama nevezme, potřebuje pomoc pečující osoby). Kromě toho nezvládá užívání hygienických pomůcek při menstruaci, výměnu vložky vyžaduje od pečující osoby. Matka pomáhá s výběrem vhodného oblečení, aby bylo adekvátní venkovní teplotě a okolnostem (škola, zahrada...). Vyžaduje pomoc při svlékání a oblékání, když se ukládá ke spánku. Potřebuje obracet oblečení tak, aby bylo lícem navrch. Někdy je třeba jí vysvětlit proč je konkrétní oblečení vhodné, nebo co by bylo lepší. Je obuv (obzvláště zimní), která jí činí obtíže sundat. Neumí si zavázat sama tkaničky. S některými kusy oblečení potřebuje vždy pomáhat. Žalobkyně není schopna u potřeby mobility zvládat například aktivitu nastupovat a vystupovat z dopravních prostředků včetně bariérových a používat je. Obecně potřebuje doprovod a slovní vedení; v případě stravování jde např. o aktivitu dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace, v případě tělesné hygieny o aktivitu dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla, provádět celkovou hygienu a česat se, provádět ústní hygienu, holit se, v případě výkonu fyziologických potřeb o aktivitu včas používat WC a používat hygienické pomůcky, v případě oblasti oblékání a obouvání jde např. o aktivitu vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, oblékat se a obouvat se, svlékat se a zouvat se.

4. Rozhodnutí o snížení příspěvku na péči zasahuje do práva žalobkyně na přiměřenou životní úroveň a nezávislý způsob života, rodina musí financovat podporu a péči z jiných příjmů, a nikoliv z příspěvku na péči, který byl pro tento účel vytvořen. Žalobkyně má k dispozici na úhradu péče až o 22 100 Kč méně oproti tomu, na co by měla nárok, pokud by byla posouzena jako osoba závislá ve IV. stupni. Rozhodnutí o snížení příspěvku na péči nepřiměřeně zasahuje do práv žalobkyně podle čl. 28 a čl. 19 Úmluvy OSN osob se zdravotním postižením, ocitá se v překerní situaci spočívající v nemožnosti uhradit takový rozsah asistence, aby její potřeby byly na rovném základě s ostatními skutečně naplněny a ona mohla vést důstojný a nezávislý život.
5. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Sděлил, že zdravotní stav žalobkyně posuzovala odborná komise ve složení posudkového lékaře a lékaře s odborností psychiatrie. Stav žalobkyně byl hodnocen jako dlouhodobě nepříznivý pro dětský autismus, lehkou mentální retardaci, defekt komorového septa a primární noční inkontinenci. Jako nezvládané byly označeny potřeby orientace, komunikace, péče o zdraví, osobní aktivity, ke dni dosažení zletilosti pak ještě péče o domácnost. Potřebu mobility jako nezvládanou neuznala, žalobkyně není nijak pohybově omezena, namítané nezvládání orientace ve veřejném prostoru není projevem neschopnosti mobility, ale orientace (místem, přiměřených reakcí). Nebyl dále zjištěn důvod pro nezvládání potřeby stravování, žalobkyně nemá nařízenou dietu, ze zdravotní dokumentace nevyplývá nutnost speciální stravy. Neschopnost dodržovat dietní opatření se

hodnotí ke konkrétnímu zdravotnímu stavu. Podle komise není dán medicínský důvod pro to, aby žalobkyně nezvládla výběr vhodného oblečení a obutí. Stejně tak nebyl zjištěn medicínský důvod pro nezvládání potřeby tělesné hygieny v přijatelném standardu. Co se týče výkonu fyziologické potřeby, byla zohledněna uváděná inkontinence, ale ta sama o sobě nevedla k nezvládání potřeby, přihlíží se k tomu, zda dotýčný zvládne výměnu pomůcek, kdy u žalobkyně není dle komise k nezvládání tohoto důvod, zvláště po vhodné edukaci a zácviu.

6. Ze správní spisu soud zjistil tyto pro řízení podstatné skutečnosti.
7. Správní spis dokumentuje stav přiznaných příspěvků na péči žalobkyni od roku 2009.
8. Dle záznamu ze sociálního šetření ze dne 8. 12. 2022 bylo zjištěno, že mobilitu žalobkyně zvládá bez větších potíží. Co se týče potřeby orientace, nosí žalobkyně brýle na dálku. Orientace osobou je dobrá, co se týče orientace místem, pak doma se žalobkyně orientuje, ale v cizím prostředí nikoli. To je velký problém. Nerozumí také času. Komunikace je špatná, žalobkyně mluví pouze v jednoduchých větách, nedokáže vysvětlit, co chce. S cizími lidmi nemluví, ve škole učitelce jen šeptá. Mobil ani PC nechce používat. K potřebě stravování bylo zjištěno, že má žalobkyně doporučenou stravu bez lepku a mléka. Odmítá jíst spoustu jídel, jí pouze vybraná jídla. Stravu připravuje matka, v obchodě si žalobkyně kupuje sladkosti. Oblečení připravuje matka. Žalobkyně nedokáže oblečení vybrat, je třeba kontroly, zda se oblékne dostatečně. Tělesnou hygienu žalobkyně zajišťovala matka, která ji myje. Nutné dočišťovat zuby, vlasy češe matka, která také stříhá žalobkyni nehty. Na noc používá žalobkyně plenkové kalhotky, které jí navléká matka. Přes den chodí sama. Matka také musí hlídat výměnu dámských vložek. Žalobkyně bere pravidelně jeden lék, který musí připravovat matka. K lékařům chodí také s matkou. Co se týče osobních aktivit, uvedeno lego, dále, že žalobkyně nejraději leží v posteli a sleduje anime, chodí do klubu pro autisty, kde tvoří. Zvládání potřeby péče o domácnost nebylo hodnoceno.
9. Dle posudku ze dne 18. 4. 2023 žalobkyně nezvládá vykonávat základní potřebu oblékání a obouvání a péči o zdraví. Na základě tohoto závěru byl žalobkyni rozhodnutím ze dne 22. 11. 2023 příspěvek na péči odejmut. S tímto závěrem žalobkyně nesouhlasila.
10. Žalovaný si následně obstaral posudek posudkové komise MPSV ČR v Praze ze dne 12. 6. 2024, ve kterém bylo uvedeno, že od 1. 1. 2022 do 4. 1. 2024 šlo o osobu do 18 let věku závislou ve stupni II (středně těžká závislost), od 5. 1. 2024 šlo o osobu starší 18 let věku závislou ve stupni II (středně těžká závislost). Datum platnosti posudku do 31. 12. 2024.
11. Na základě toho bylo vydáno napadené rozhodnutí.
12. Městský soud v Praze přezkoumal dle § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, (dále jen „s. ř. s.“) napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení v mezích žalobcem uplatněných žalobních bodů a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
13. Co se týče námitek ohledně nezvládání jednotlivých potřeb, soud uvádí, že při posuzování stupně závislosti je hodnocena schopnost zvládat zákonem předem vymezené základní životní potřeby v oblasti mobility, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesné hygieny, výkonu fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. Schopnost zvládnutí těchto jednotlivých životních potřeb je podmíněná zvládnutím úkonů uvedených příloze 1 provádějící vyhlášky pro stanovené oblasti

základních životních potřeb tvořících její obsah (§ 9 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, (dále jen „zákon o sociálních službách“).

14. Pokud posuzovaná osoba nezvládne aspoň jeden úkon tvořící obsah dané základní životní potřeby, celá základní životní potřeba musí být hodnocena jako nezvládnutá. Při hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby se hodnotí funkční dopad dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat základní životní potřeby; přitom se nepřihlíží k pomoci, dohledu nebo péči, která nevyplyvá z funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Pro uznání závislosti v příslušné základní životní potřebě musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu. Funkční schopnosti se hodnotí s využíváním zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využíváním běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení v domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku (§ 9 odst. 4, 5 zákona o sociálních službách).
15. V případě soudního přezkumu zdravotního stavu osob se rozhodnutí soudu opírá především o odborné lékařské posouzení. Posouzení zdravotního stavu je věcí odborně medicínskou, k níž nemá soud potřebné odborné znalosti, a proto se vždy obrací k orgánům, které jimi disponují, aby se k těmto otázkám vyjádřily. Výsledný posudek je v přezkumném soudním řízení stěžejním důkazem, na který je soud při nedostatku odborné erudice odkázán, a proto je zapotřebí klást zvýšený důraz na jeho jednoznačnost, určitost, úplnost a přesvědčivost. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 5 Ads 34/2003 - 82).
16. Správní orgán rozhodující o dávce by na základě posudku komise měl rozhodnout až poté, co posudek vyhodnotí jako úplný, objektivní a přesvědčivý. Pokud správní orgán shledá neúplnost posudku, je na místě, aby v případě, že posudek nedá na některou otázku dostatečnou odpověď, správní orgán skutkový stav zjišťoval dále, dokud nebude zjištěn bez pochybností.
17. Soud dále uvádí, že u žalobkyně bylo zjištěno nezvládání 5 základních potřeb, a to orientace, komunikace, péče o zdraví, osobní aktivity a ke dni dosažení zletilosti péče o domácnost, do 4. 1. 2024 se jednalo pouze 4 potřeby – výše uvedené vyjma péče o domácnost.
18. Podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách *osoba starší 18 let věku se považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve a) stupni I (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby, b) stupni II (středně těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat pět nebo šest základních životních potřeb, c) stupni III (těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb, d) stupni IV (úplná závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat devět nebo deset základních životních potřeb, a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby.*
19. Tedy u žalobkyně se dle závěrů žalované jedná o závislost ve druhém stupni, přičemž aby mohlo jít o závislost vyššího stupně, by muselo být shledáno nezvládání ještě alespoň dalších dvou základních potřeb, kdy žalobkyně má za to, že její stupeň závislosti je IV.

20. V žalobě je konkrétně namítáno, že žalobkyně nezvládá vyjma pěti uvedených potřeb ani ostatní základní potřeby, tj. mobility, stravování, oblékání a obouvání, tělesné hygieny a výkon fyziologické potřeby.
21. Vzhledem k zdravotnímu omezení žalobkyně byla její schopnost zvládat životní potřeby posuzována na samého počátku, dle správního spisu od roku 2009, její schopnosti byly posuzovány úměrně věku a tomu odpovídající zákonné úpravě.
22. Dle posudku z roku 2018 žalobkyně nezvládala 6 životních potřeb (orientace, komunikace, oblékání a obouvání, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost). Dle posudku ze dne 18. 4. 2023 žalobkyně nezvládala vykonávat toliko základní životní potřebu oblékání a obouvání a péče o zdraví, kdy péče o domácnost se pro věku do 18 let nehodnotí. V odvolacím řízení posudková komise konstatovala nezvládání 4 životních potřeb do věku 18 let (orientace, komunikace, péče o zdraví, osobní aktivity) a od dosažení 18 let (tj. od 5. 1. 2024) komise hodnotila jako nezvládanou dále potřebu péče o domácnost.
23. Soud úvodem konstatuje, že posudek posudkové komise, ze kterého bylo vycházeno žalovaným, je stručný, kdy rozhodná část jeho odůvodnění obsahuje pouze několik málo informací ke zvládání potřeb ze strany žalobkyně. Soud připomíná, že posudek odborné komise představuje jak pro žalovaného, tak i poté pro soud, pokud jde o odborné lékařské závěry, základní východisko, je proto potřebné, aby jeho závěry byly srozumitelné, úplné a jednoznačné, což se však v daném případě nestalo a žalovaný tak pochybil, pokud z posudku bez dalšího upřesnění vyšel.
24. Ohledně potřeby orientace komise uvedla, že žalobkyně byla orientovaná adekvátně svému handicapu, vážla orientace časem. Problematická byla schopnost orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně na ně reagovat. Komise hodnotila potřebu orientace jako nezvládanou z důvodu nepřiměřených reakcí žalobkyně v obvyklých situacích (agresivita).
25. K potřebě komunikace bylo zmíněno, že žalobkyně mluvila pouze doma, projev byl v jednoduchých větách, výslovnost nebyla dobrá, nicméně řeč nesrozumitelná nebyla. Potřeba komunikace byla komisí hodnocena jako nezvládaná z důvodu středně těžkého postižení verbálních schopností.
26. Dále byla jako nezvládaná komisí hodnocena potřeba péče o zdraví, aniž by nezvládání této potřeby bylo odůvodněno.
27. Komise dále shledala jako nezvládanou potřebu osobní aktivity, a to z důvodu omezené schopnosti žalobkyně navazovat kontakty a vztahy s jinými osobami, omezeného styku se společenským prostředím a omezením některých věku přiměřených volnočasových aktivit.
28. Komise v posudku v odvolacím řízení uvedla, že nad rámec dřívějšího posudku dle ní žalobkyně nezvládala dále potřebu orientace, komunikace a osobní aktivity od dosažení zletilosti pak ještě potřebu péče o domácnost. K tomu soud však uvádí, že ve výčtu nezvládaných potřeb uvedeném v závěru posudku komise vymezila nezvládané potřeby odlišně od předchozího posouzení dle posudku ze dne 18. 4. 2023, neboť lékař v předchozím posouzení považoval za nezvládanou potřebu oblékání a obouvání.
29. Dle matky ze strany žalobkyně kromě pěti uvedených potřeb nejsou zvládány ani ostatní základní potřeby, tj. mobility, stravování, oblékání a obouvání, tělesné hygieny a výkon fyziologické potřeby.

30. Ohledně potřeby oblékání a obouvání nově posudkovou komisí zvládané potřeby komise uvedla, že v případě mentálního defektu žalobkyně nebyl zjištěn důvod pro nezvládnutí výběru oblečení a obouvání, a to po vhodné edukaci a zácvičku. Matkou žalobkyně nebylo k této potřebě v námitkách proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně nic konkrétního namítáno, neboť daná potřeba byla původně posudkem z roku 2023 označena za nezvládanou. Soud takové odůvodnění nepovažuje za dostatečně odůvodněné. Komise se nevyjádřila k jednotlivým aspektům zvládání potřeby, což, pokud najednou potřebu považovala za zvládanou, naopak měla učinit o to více, neboť dle záznamu ze sociálního šetření bylo například nutné, aby matka kontrovala, zda se žalobkyně oblékla dostatečně (rukavice, čepice apod.). Soud v této souvislosti připomíná, že k závěru o nezvládání potřeby postačí, aby posuzovaná osoba nezvládala vykonávat, byť jedinou aktivitu předmětné potřeby (§ 2a vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách). Dále soud poukazuje na to, že pokud účastník správního řízení vznese konkrétní podložené námitky, které míří do jádra posouzení merita věci, a správní orgán na ně odpovídajícím způsobem nereaguje, pak tímto zatěžuje své rozhodnutí nepřezkoumatelností pro nedostatek důvodů (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2017, č. j. 7 Ads 149/2017-18). Toto přitom platí nejen ohledně potřeby oblékání a obouvání, ale i dalších potřeb, jejichž popis byl ze strany komise rovněž pouze útržkovitý a dlouhý v lepším případě několik vět, přes naopak konkrétní a adresné odvolací námitky žalobkyně. Obecný závěr o tom, že mentální defekt nebrání zvládnutí konkrétní základní potřeby je příliš obecný, pokud neobsahuje kvantifikaci míry mentálního defektu s popisem projevů takového defektu ve smyslu zvládání a nezvládání úkonů v životě, plnění životních potřeb. Jako příklad lze uvést výstup AI Google po zadání hesla lehká mentální retardace :

Lehká mentální retardace (IQ 50–69) je nejlehčí formou mentálního postižení, která se projevuje hlavně ve ztíženém abstraktním a logickém myšlení. Typicky se projevuje opožděným vývojem řeči a menší slovní zásobou. Jedinci s touto diagnózou jsou však ve většině případů schopni samostatnosti v běžném životě, dosáhnou základního vzdělání (často ve školách praktických) a mohou se úspěšně zapojit do společnosti a pracovního života.

Klíčové znaky

Inteligence:

IQ se pohybuje v rozmezí 50–69, což odpovídá mentálnímu věku přibližně 9–12 let u dospělých.

Myšlení:

Omezené logické, abstraktní a mechanické myšlení; myšlení bývá stereotypní.

Řeč:

Opožděný vývoj řeči a menší slovní zásoba; často problémy v nepředvídatelných komunikačních situacích.

Motorika:

Lehce opožděná jemná i hrubá motorika.

Paměť:

Obvykle slabší paměť, ale mechanická paměť a vizuální motorické dovednosti mohou být na dobré úrovni.

Vzdělávání:

Zvládají základní vzdělání, většinou se jedná o školy praktické; mohou se naučit číst a psát s omezeními.

Sociální fungování:

Většinou jsou soběstační v osobní péči (hygiena, oblékání, jídlo) a dokážou se zapojit do běžného života a udržovat sociální vztahy.

Možné přidružené problémy:

Mohou se vyskytnout i další potíže jako autismus, epilepsie, poruchy chování nebo tělesná postižení.

31. Obdobně stanoví instrukce náměstkyně MPSV pro řízení sekce sociálně pojistných systémů č.. 15/2016, o posuzování stupně závislosti pro účely příspěvku na péči v čl. 5 odst. 10 : *U lehké MR se IQ pohybuje přibližně mezi 50-69, což se u dospělých srovnává s mentálním věkem cca 10-12 let. Děti s lehkou MR si potřebné dovednosti osvojují pomalejším způsobem. Při nástupu povinné školní docházky zpravidla zvládají stravování, oblékání, tělesnou hygienu, WC i komunikaci. Stav vede k obtížím při školní výuce. Pokud se IQ blíží dolní hranici rozmezí, mohou být některé sociální schopnosti a dovednosti více omezeny a stav si vyžádá i specifické výukové postupy.*
32. Pokud je žalobkyně na úrovni 9letého dítěte, nebude způsobila zvládat potřebu oblékání, naopak u 12letého by soud mohl očekávat zvládání takové potřeby na určité úrovni. Přijatelným standardem se rozumí zvládání příslušné základní životní potřeby v kvalitě a způsobem, který je běžný, obvyklý a akceptovatelný, a který umožňuje, aby tato potřeba byla zvládnuta bez každodenní pomoci jiné osoby. Leckterý teenager není schopen samostatného zvládnutí potřeby oblékání, avšak pouze v důsledku nedůslednosti výchovy rodičů, aniž by na takovou nezpůsobilost teenagera bylo nahlíženo ve smyslu nezvládání životní potřeby. Oproti tomu je ve věcech příspěvku na péči často argumentováno protektivním přístupem ošetřující osoby, aniž by bylo zohledněno, že péče o osobu se zdravotním postižením je často nepřetržitá, 24/7. Je nutné rozlišovat mezi selektivním výchovným zásahem a setrvalým potýkáním se s projevy mentálního postižení posuzované osoby. Setrvalý tlak osoby s mentálním postižením může racionálně vést pečující osobu k protektivnímu přístupu, neboť takový přístup je co do času i vynaložené energie hospodárnější. Dané však neznámá, že nebude požadována určitá míra důslednosti na vedení posuzované osoby k samostatnosti a že nebude přihlédnuto k předpokládané adaptaci dané prostředím posuzované osoby a hodnotě IQ posuzované osoby. Jak stanoví výše citovaná instrukce, *potřeba „občasného připomenutí či kontroly“ v oblasti péče o vlastní osobu se nehodnotí jako mimořádná péče, nicméně v posudku je třeba se s touto skutečností řádně vyrovnat a podrobně ji popsat, neboť hranice mezi zvládáním a nezvládáním ZŽP v těchto případech může být jemná.* Dále instrukce uvádí, že *u osob s MR (mentální retardací) se neposuzuje jen diagnóza a výše IQ, ale je třeba vzít v úvahu vliv prostředí, rané péče, sociální rehabilitace, výchovy, vzdělávání, adaptace i případné komorbidit.* MR představuje kontinuum s různým stupněm narušení adaptivního chování. Duševní a intelektové schopnosti, sociální dovednosti a sociální přizpůsobivost se mohou v jednotlivých případech při stejném stupni IQ (u lehkých a středních MR) v některých aspektech lišit. Současně je třeba vyhodnotit adaptaci na zdravotní postižení dosaženou vlivem sociálního prostředí, v němž osoba se zdravotním postižením vyrůstá. U poruch autistického spektra a dalších duševních poruch je třeba přiblížit nejen k stanovenému IQ, které nemusí být vzhledem k schopnosti zvládat ZŽP rozhodující, ale též k přidruženým poruchám, např. chování, osobnosti atd.

33. Výše uvedené nedostatečné odůvodnění posudku se zřetelem k mentálnímu postižení je poplatné i pro další (ne)vypořádání se komise se zvládáním životních potřeb.
34. Posudková komise posoudila potřebu stravování jako zvládanou, neboť nebyl zjištěn důvod pro nezvládání základních stravovacích činností, odmítání některých jídel nebyl důvod pro nezvládání potřeby. Nebyla zjištěna potravinová intolerance, pro kterou by žalobkyně měla dodržovat bezlepkovou a bezmléčnou dietu. Ani tyto závěry komise nelze považovat za adekvátní. Prováděcí vyhláška k potřebě stravování uvádí, že *za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, 2. nalít nápoj, 3. rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, 4. najíst se a napít, 5. dodržovat stanovený dietní režim, 6. konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, 7. přemístit nápoj a stravu na místo konzumace*. Ze záznamu ze sociálního šetření vyplynulo, že má žalobkyně doporučeno stravu bez lepku a mléka. Odmítá jíst spoustu jídel, je jen několik jídel, která sní, matka toto musí hlídat. Stravu připravuje matka, sama to žalobkyně nedokáže. V obchodě si kupuje různé sladkosti, které jíst nemá. Matkou žalobkyně bylo namítáno, že je zde nutnost dohledu druhé osoby, neboť žalobkyně není schopná dodržovat adekvátní režim (pitný, stravování). Vzhledem k mentálnímu postižení má pouze některá vybraná jídla, která jí. Soud nijak nerozporuje závěr komise, že odmítání některých jídel nemusí vést k nezvládání potřeby, nicméně u žalobkyně zjevně je přítomno vícero faktorů, které by mohly svědčit o nezvládání, komise se dostatečně nevyjádřila k tomu, nakolik je žalobkyně skutečně schopná si sama jídlo a pití připravit, zároveň nebyl vysvětlen odchýlný závěr, pokud jde o dietní omezení zmiňované v sociálním šetření (strava bez lepku a mléka), komise neodkázala na žádnou lékařskou zprávu, která by vylučovala příslušné diety.
35. Dále nebyl dle komise zjištěn důvod pro nezvládání potřeby tělesné hygieny v přijatelném standardu. Dle prováděcí vyhlášky je u potřeby zvládání potřeby tělesná hygiena potřeba zhodnotit *schopnost 1. použít hygienické zařízení, 2. dodržovat tělesnou hygienu, mýt si a osušovat si jednotlivé části těla, 3. provádět celkovou hygienu, 4. česat se, provádět ústní hygienu, holit se*. Ze záznamu ze sociálního šetření plyne, že žalobkyni myla její matka, musela jí umývat i vlasy. Zuby si žalobkyně čistila sama, matka je ale musela dočišťovat. Vlasy česala matka a ta rovněž stříhala žalobkyni i nehty. Matkou bylo namítáno, že žalobkyně péči o tělesnou hygienu sama nezvládá, není rovněž schopna toto pohlídat během denního režimu. Matka musí žalobkyni umýt a osušit, pečovat o vlasy a zuby. Soud vzhledem k tomu nepovažuje závěr komise za dostatečný, neboť komise nezdůvodnila, na základě čeho dospěla k závěru, že žalobkyně měla potřebu tělesná hygiena zvládat v přijatelném standardu, nebylo uvedeno vůbec nic konkrétního k jednotlivým aspektům dané potřeby, matkou žalobkyně uvedené konkrétní skutečnosti byly komisí opomenuty.
36. Ke zvládání výkonu fyziologické potřeby komise uvedla, že toho času bylo ve vyšetřování intermitentní noční pomočování, pro které byla žalobkyně zajištěna hygienickými prostředky. Nebyl zjištěn důvod pro nezvládání oblékání těchto hygienických prostředků po edukaci a nácviku. Dle prováděcí vyhlášky *za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. včas používat WC, 2. zaujmout vhodnou polohu, 3. vyprázdnit se, 4. provést očistu, 5. používat hygienické pomůcky*. Dle záznamu o sociálním šetření používala žalobkyně na noc plenkové kalhotky, které jí navlékala matka. Přes den zvládala chodit na WC sama. Matka musela dále hlídat výměnu dámských vložek. Matkou bylo namítáno, že žalobkyně trpí noční inkontinencí, je proto nutné pravidelné používání pomůcek. Dále dle matky žalobkyně není sama žalobkyně schopna zajišťovat výměnu hygienických pomůcek při menstruaci. Dle soudu je zjevné, že ani závěry komise ohledně

této potřeby nelze považovat za úplné a přesvědčivé, komise se vyjádřila pouze k tomu, že žalobkyně je dle ní schopna se naučit po patřičném zácvičení užívání hygienických pomůcek, pokud jde o její inkontinenci, komise však neuvedla nic k tomu, zda je žalobkyně schopna toto zvládat i ohledně pomůcek při menstruaci.

37. Předpokladem řádného posouzení zvládání jednotlivých potřeb účastníka řízení ze strany posudkové komise je zhodnocení jednotlivých aktivit dané potřeby, neboť jak soud již zmínil výše, i nezvládání jediné aktivity v rámci dané potřeby vede k závěru o nezvládání takové potřeby. Zároveň je třeba, aby posudková komise své závěry pečlivě, srozumitelně a přesvědčivě zdůvodnila tak, aby bylo zřejmé, na základě jakých skutečností dospěla ke svému závěru.
38. Soud poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013-3, ve kterém uvedl, že: *„Pro hodnocení schopnosti osoby zvládat základní životní potřeby za účelem zjištění stupně závislosti osoby je v rámci aplikace posudkových kritérií stanovených v § 1 až § 2c vyhlášky č. 505/2006 Sb. rozhodné nesplnění byť jen jedné z aktivit, které jsou pro schopnost zvládat určitou základní životní potřebu vymezeny v příloze k této vyhlášce, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Pokud z podkladů lékařského posudku vyplývá, že posuzovaný některou z aktivit nutných pro celkové zvládnutí určité životní potřeby sám a bez pomoci jiné osoby nezvládá, a orgány lékařské posudkové služby přesto takovou základní životní potřebu považují za zvládanou, je jejich povinností tento závěr dostatečně a přesvědčivě odůvodnit.“*
39. Dále lze zmínit rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Ads 271/2018 - 34 ze dne 25. 4. 2019, ve kterém soud uvedl: *„Obsahem posudku PK MPSV ze dne 29. 11. 2017 je pouze shrnutí některých lékařských zpráv a protokolu ze sociálního šetření. Aniž by PK MPSV zjištěné skutečnosti jakkoliv hodnotila a konfrontovala je s jednotlivými základními životními potřebami dle § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách a jejich obsahovou konkretizací ve vyhlášce, uvedla, že po zhodnocení odborných nálezů a lékařských zpráv lze potvrdit závěr lékaře OSSZ s tím, že stěžovatel nezvládne základní životní potřebu komunikace a osobních aktivit. „Ostatní životní potřeby zvládne samostatně. Údaje matky při soc. šetření v místě docházky do internátní školy, kde tráví ve škole a na internátě 5 dní v týdnu nelze akceptovat jako důvěryhodné.“ To je doprovázeno přílohou tabulkou, která sestává toliko ze seznamu jednotlivých životních potřeb a vedle nich bez bližšího odůvodnění uvedeného závěru buď „zvládá“ či „nezvládá“. Takový vypořádání by bylo možné akceptovat tam, kde je zvládání základních životních potřeb zjevné, což však s ohledem na povahu postižení není případ stěžovatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 12. 2014, č. j. 10 Ads 160/2014-48). V dané věci tak nelze takový posudek považovat za úplný a přesvědčivý. Kromě naprosté rezignace na jakékoli hodnocení uvedených skutečností totiž postrádá i jakýkoliv náznak vypořádání námitek stěžovatele, resp. jeho zákonné zástupkyně, která jej zastupovala ve správním řízení i v řízení před krajským soudem. Taková pochybení jsou ostatně výsledovatelná v celém správním řízení, nejen v řízení před žalovaným a jeho posudkovou komisí. V řízení před prvostupňovým správním orgánem např. zástupkyně stěžovatele dvakrát vznášela námitky k obsahu posudku, které posudková lékařka ani jednou řádně nevypořádala a ve svém vyjádření pouze obecně uvedla, že „OSSZ Ostrava setrvává na výroku a odůvodnění ze dne 28. 2. 2017“ (viz vyjádření ze dne 11. 5. 2017 a 22. 6. 2017).“*
40. Přestože posudek v nyní řešené věci není, pokud jde o zhodnocení zvládání všech potřeb strohý natolik, jako v citované věci, došlo k obdobným pochybením v tom, že ohledně potřeb, u kterých je zvládání ze strany žalobkyně velmi sporné, bylo hodnoceno jen jednou

či dvěma větami a tím, že posudková komise se nezabývala námitkami matky žalobkyně v odvolání, které byly poměrně podrobně rozvedeny.

41. Soud u posudku komise postrádá zhodnocení jednotlivých kritérií potřeb se zřetelem k mentálnímu postižení žalobkyně, jestliže již nezvládání jednoho úkonu dané potřeby znamená, že tuto dotyčný nezvládá. Nelze si domýšlet, že dotyčný nějakou potřebu zvládá či nezvládá a nelze akceptovat ani odůvodnění obsahující k potřebě danou větu typu, že nebyl zjištěn důvod pro nezvládání potřeby, neboť takové vysvětlení je nepřezkoumatelné. Soud nepochybně, že žalobkyně komisí označené potřeby zvládat může, bude však nezbytné tento závěr opřít o posudek, který bude dostatečně úplný a ve kterém komise přezkoumatelně uvede důvody pro zvládání či nezvládání jednotlivých aspektů všech potřeb. V žalobě bylo poukázáno na celou řadu aktivit, které žalobkyně nemá v rámci jednotlivých potřeb být schopna zvládat, nicméně soud není oprávněn zadat vypracování nového posudku jako je tomu například ve věcech invalidního důchodu, ale vychází pouze z posudku vyhotoveného na žádost žalovaného ve správním řízení, kdy posuzuje jeho úplnost a správnost, jakož i vypořádání námitek ze strany žalovaného. Ze stávajícího posudku, který je ve správním spise k dispozici, nelze spolehlivě získat odpovědi na otázku, zda žalobkyně zvládá či nezvládá jednotlivé úkony namítaných nezvládaných potřeb, které byly rozvedeny v žalobě, soudu proto nezbyvá než rozhodnutí žalovaného zrušit s tím, že bude nutné si vyžádat nový posudek, jehož odůvodnění popíše zvládání jednotlivých aktivit daných potřeb ze strany žalobkyně.
42. Co se týče zvládání potřeby mobility, soud uvádí, že ke zvládání této potřeby žalobkyně se posudková komise ani žalovaný nevyjádřili dokonce vůbec nijak. Ani v posudku komise ani v napadeném rozhodnutí není ohledně zvládání či nezvládání této potřeby uvedeno ničeho, pouze v úvodu posudku, kde byl obecně rozveden zdravotní stav žalobkyně, byla zmíněna věta, že žalobkyně nebyla omezena po motorické stránce, takto stručné hodnocení zvládání potřeby však nelze akceptovat. Jakkoli si lze implicitně domyslet, že komise dospěla k závěru o zvládání potřeby mobility, když tuto neuvedla ve výčtu nezvládaných potřeb, nemůže posudek zhodnocení této potřeby vynechat. Až ve vyjádření k žalobě žalovaný zmínil, že komise potřebu mobility jako nezvládanou neuznala s tím, že dle žalovaného žalobkyně není nijak pohybově omezena. K tomu soud však uvádí, že žalovaný není oprávněn činit sám odborné závěry ke zvládání potřeb, nadto až ve vyjádření v žalobě, kdy obecně platí, že nelze doplňovat odůvodnění rozhodnutí žalovaného až ve vyjádření k žalobě (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2003, č. j. 1 A 629/2002-25, či ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71). Přestože z ničeho neplyne, že by žalobkyně měla mít s mobilitou potíže, kdy toto ani nevyplynulo z výsledků sociálního šetření prováděného v roce 2022, měl žalovaný po komisi naopak požadovat doplnění posudkového závěru o informace týkající se potřeby mobility.
43. Soud shledal žalobu důvodnou, proto dle 76 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s. zrušil žalobou napadené rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost a nedostatečně zjištěný skutkový stav, který mohl mít vliv na zákonnost přijatých závěrů žalované ohledně stupně závislosti žalobkyně (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).
44. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., žalobkyně byla ve věci samé úspěšná, proto jí soud přiznal náhradu nákladů řízení. Žalovanému náhrada nákladů řízení nenáleží. Na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení za právního zastoupení soud přiznal 2 úkony právní služby podle § 11 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2024 po 1 000 Kč (tj. převzetí zastoupení, podání žaloby, odměna

advokáta je určena tarifní hodnotou 5 000 Kč, tedy 1 000 Kč za úkon (§ 7, § 9 odst. 2 advokátního tarifu). K tomu rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k tomu v usnesení č. j. 6 Ads 209/2019 - 62 ze dne 10. 11. 2020 uvedl: „Zvláštní tarifní hodnota pro věci sociálního zabezpečení dle § 9 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), obecně neporušuje zásadu rovnosti (čl. 1, čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) ve spojení s právem podnikat a právem získávat prostředky pro své životní potřeby prací podle čl. 26 odst. 1 a 3 Listiny.“ Dále soud přiznal dvakrát režijní paušál po 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu ve znění do 31. 12. 2024). Celkem tedy 2 600 Kč, 3 146 Kč včetně DPH.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pokud svým významem kasační stížnost podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V Praze dne 29. 10. 2025

Mgr. Kamil Tojner, v. r.
soudce